ובהם דוקא מתגלה השמחה עצמית, וזהו צהר תעשה לתיבה שצריכים לגלות האור שבהאותיו' דתורה ותפלה שהם ב' מיני אור, הא' האור הבא דרך חלון שהו"ע האור דתו' שבא בדרך ירושה ע"י עבודת הבירורים, והב' אור התורה שבא בדרך מתנה שהו"ע אבן טובה מאירה להם באתעדל"ע בדרך מתנה.

בס"ד, ש"פ לך לך, תש"ב

ויאמר הוי' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, וצ"ל מהו אומרו לך לך דלכאורה הנה תי' לך מיותרת דעיקר הכוונה היא ההליכה מן הארץ אשר הוא שם בהוה ומספיק לומר לך מארצך מהו לך לך, עוד צ"ל בסדרי עניני היציאה שחשיב כאן ג' ענינים, היציאה מן הארץ מן המולדתו ומבית אביו דלכאורה הו"ל לחשוב בסדר הפוך תחלה היציאה מבית אביו אח"כ היציאה ממקום מולדתו ואח"כ מן הארץ דאז הוי בסדר מסודר דלא זו אף זו אבל כשמקדים הצווי ביציאה מן הארץ הלא במילא היא היציאה ממולדתו ומבית אביו, ובסדר הזה יוקשה למה מזכיר כללות הענינים דמולדתו ובית אביו ובסדר הזה דוקא, והנה מלשון הכתוב שנאמר לך לך מארצך כו' אל הארץ אשר אראך ולא נאמר לך מן המקום הזה אל המקום אשר אראך והדגיש התואר ארץ מובן דהעיקר הוא ההילוך מארץ זו שהי' שם לארץ אחרת וצ"ל מהו דיוק זה, והנה באלשיך פי' לך לך, לך לעצמך היינו שיגיע לשרש ומקור נשמתו כמו שהיא למעלה והוא בכדי שהעובדות שלו יעשו רושם למעלה אשר על ידם יומשך גילוי אלקות למטה הנה זהו רק ע"י שיגיע לשרש ומקור הנשמה, דהנה לא כל הנשמה מתלבשת למטה בגוף, דמה שמתלבשת בגוף הוא רק הארה ומקצת הנשמה, ועם היות דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים ואי' בזהר דמאן דנפח מתוכי' נפח ופי' רבינו נ"ע מתוכיותו ופנימיותו שהיא המשכה מעצמותו ית' אבל עם זה הנה כללות הנשמה מה שנמשכה למטה ומתלבשת בגוף היא רק הארה לבד מעצם הנשמה שנשארת למעלה קשורה ודבוקה באלקים חיים וכמאמר נשמה שנתת בי טהורה היא דשרש הנשמה היא טהורה בחי' טהירו עילאה כמ"ש כעצם השמים לטהר, די עצם קלארע ריינקייט, שהנשמה היא בתכלית הביטול לאלקות דזהו פי' המאמר דע מאין באת ששרש הנשמה הוא בחי' אין ואח"כ אתה בראתה אתה יצרתה ואתה נפחתה בי בסדר המשכת הנשמה בבי"ע להתלבש בגוף אבל עצם הנשמה היא למעלה ונקראת בשם מזל וכמאמר אף על גב דאיהו לא חזי מזלייהו חזי וכתיב ונוזלים מן לבנון דלבנון הוא עצם הנשמה כמו שהיא למעלה ועצם הנשמה נק' לבנון שהוא ל"ב נתיבות חכמה ונון שערי בינה שהם חו"ב שבעצם הנשמה, וזהו נחלים מן לבנון דמלבנון שהוא עצם הנשמה נוזל ונוטף בנשמה המלובשת בגוף והו"ע הרהורי תשובה שנופלים לאדם פתאום בלא שום הכנה כלל וכמו שאנו רואים שלפעמים נופלים לאדם פתאום בהלכו ברחוב הרהורי תשובה ומתאנח באנחה גדולה מקירות לבבו, והרהור זה בא מזה שהנשמה שלמעלה שומעת הכרוז שובו בנים שובבים הנה נוזל ונוטף מעצם הנשמה בהארת הנשמה שבגוף ומזה באים ההרהורי תשובה,

וכן הוא בענין חדושי תורה שנופלים לאדם פתאום שזה בא מעצם הנשמה מה שהיא לומדת תורה במתיבתא דרקיע ונוזל ונוטף בהארת הנשמה המלובשת בגוף, וכתיב יעקב חבל נחלתו וכמו החבל כשמנענעים קצה התחתון הנה מתנענע גם קצה העליון, הנה כן הוא בהנשמה שע"י התעוררות הארת הנשמה בתומ"צ בהתלהבות גדולה ובעבודה שבלב במסירה ונתינה מקירות הלב הנה עי"ז מגיעים לעצם הנשמה, וזהו לך לך לעצמך שהוא עצם הנשמה.

ב.

אמנם בכדי שתהי' התחברות עצם הנשמה עם הארת הנשמה המלובשת בגוף בשני אופני ההתחברות אם מלמעלמ"ט שהו"ע ההזלה וההטפה דעצם הנשמה בנוזלים מן לבנון בהארת הנשמה המלובשת בגוף, ואם מלמטלמ"ע דיעקב חבל נחלתו לעורר עצם הנשמה שלמעלה הנה שני האופנים הם ע"י העבודה דתפלה, כי תפלה היא לשון התחברות וכמו התופל כלי חרס וזהו מ"ש סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והיינו כי מוצב ארצה קאי על הנשמה המלובשת בגוף וראשו מגיע השמימה הוא שרש הנשמה שהיא בשמים וע"י הסולם שהוא תפלה וכמאמר סולם דא צלותא הם מתחברים יחד, וזהו שבתפלה יש ד' מדרי' כמו הסולם שיש בו ד' שליבות, ברוך שאמר, יוצר אור, ק"ש ושמו"ע, והיינו לפי שכמו שכשנמשכה הנשמה למטה יש בה ד' מדרי' טהורה בראתה יצרתה נפחתה כך בההעלאה מלמטלמ"ע צריכה ג"כ להתעלות ע"י ד' מדריגות שבתפלה, וזהו לך לך דהיינו שיגיע לשרש נשמתו למעלה, אך הנה העלאה והתחברות זו היא דוקא בארץ וכמ"ש אל הארץ אשר אראך, וכן בתפלה כתיב והתפללו דרך ארצם ולכן אנו מתפללים למזרח כדי שתהי' התפלה דרך ארצם, דהנה כתיב תוצא הארץ נפש חי' וארז"ל שזה קאי על נשמת אדה"ר וכמ"ש ויהי האדם לנפש חי' ואית דאמרי שקאי על רוחו של משיח, והענין הוא דהנה ארץ נק' ארץ החיים וכמ"ש אתהלך לפני ה' בארצות החיים וכן כתי' אשר נתנו חתית בארץ חיים (יחזקאל לב כג) והיינו לפי שחכמה נק' חיים וכמ"ש והחכמה תחי' וכן כתיב ימותו ולא בחכמה שבחכמה לא היתה שבה"כ ששבה"כ היתה רק בז"ת אבל לא בג"ר ולכך נק' החכמה חיים, וכתיב הוי' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה ששמים נמשכים מבחי' תבונה אך הארץ היא נמשכת ומקבלת מבחי' חכמה, ולכן נק' ארץ החיים ע"ש שהיא מקבלת מבחי' חכמה שנק' חיים, וזהו תוצא הארץ נפש חי' שהוא רוחו של אדה"ר, דהנה נשמת אדה"ר היתה מבחי' חי', דארז"ל חמשה שמות נקראו לה נר"ן ח"י, ובענין הספי' הנה נפש היא בחי' מל' ורוח הוא בחי' ז"א ונשמה בחי' בינה, וכמ"ש נשמת שדי תבינם וחי' הוא בחי' חכמה, ונשמתו של אדה"ר היתה מבחי' חי' שהוא בחי' חכמה ונשמת משיח היא מבחי' יחידה שהוא בחי' כתר, והנה הארץ היא מקבלת מבחי' חכמה ולכך צריכה נשמת אדה"ר שנמשכה מבחי' חכמה לימשך ע"י הארץ, וזהו תוצא הארץ נפש חי' אף שנמשכה מלמעלה מבחי' חכמה אך מ"מ צריך להמשך ע"י הארץ שהיא בחי' מל' וכן כל הנפשות נמשכות ע"י מל' והנה כמו שהמשכת הנפש מלמעלה נמשכה ע"י הארץ כמו"כ בחי' העלאת הנפש והתחברותה מלמטלמ"ע היא ג"כ ע"י הארץ דוקא כי דא היא תרעא לאעלאה, שע"י הארץ הם כל המשכות וכן כל העלאות מלמטלמ"ע, וזהו מ"ש לך לך שהוא בחי'

התחברות והעלאת הנשמה מלמטלמ"ע הוא ע"י הארץ דוקא והיינו לפי שהארץ שלמטה היא מכוונת כנגד ארץ שלמעלה.

ג.

וביאור הענין דהנה ארז"ל למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה דארץ הו"ע ענוה ושפלות וכמו הארץ שהכל דשין עלי' כמו"כ בנפש הו"ע השפלות וע"ז יגיע לשרש ומקור הנשמה, והענין דהנה יסוד ועיקר התחלת עבודת האדם שיתקרב לאלקות הן בבחי' קירוב מלמטלמ"ע לעלות מדרגא לדרגא באהוי"ר בתפלה עד שיבא לבחי' אהבה ורצון שלמעלה מטו"ד בכלות הנפש והן בבחי' קירוב מלמעלמ"ט בהמשכת אלקות בנפשו בתורה הכל הוא ע"י הענוה ושפלות דוקא, וכמ"ש מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח דוקא, משא"כ מי שהוא בבחי' ישות וגסות אינו כלי לאלקות אדרבא ה"ה היפך אלקות, דהנה ענין הגסות הוא שתופס מקום לעצמו שיחשב א"ע לאיש המעלה ובד"כ הוא ההרגש שמרגיש א"ע לאיזה מציאות דבר מה ומשו"ז הוא יקר בעיני עצמו והרגש זה שמרגיש ומחשיב את עצמו הוא מקור לכל מיני רע, דהנה כתיב ראשית גוים עמלק וידוע דקליפת עמלק היא הישות והתנשאות דזוהי הסבה מה שבא להלחם עם ישראל מפני שלא הי' יכול לסבול הגדלות דנש"י שיצאו ביד רמה ושמעו עמים ירגזון שנתעלו ונתגדלו ע"י הנסים והנפלאות שעשה להם הקב"ה ועמלק לא הי' יכול לסבול זאת וכמו טבע הגס רוח שאינו יכול לסבול גדלות זולתו, גם מי שהוא גדול ומנושא בעצם מצד עוצם גודל מעלותיו בחכמה ובמדות טובות היינו לא לבד את מי שהוא מנשא עצמו לא הי' עמלק יכול לסבול אלא שאינו יכול לסבול גם את מי שהוא רם ומנושא בעצם והוא מצד הגסות וההתנשאות שלו דזהו עיקר מהותו מה שהוא גס וכל זה אינו מצד שיש בו איזה מעלה שזוהי סבת גסות רוחו והתנשאותו רק זהו מצד ההעזה והחוצפא בלבד ולכן הנה קליפת עמלק היא ראשית גוים שהיא ראשית ומקור לז' אומות, דז' אומות הן ז' מדות רעות, דאת זה לעו"ז עשה אלקים, כמו שיש מדות דקדושה חו"ג שהן אהוי"ר אלקי' כמו"כ יש מדות דלעו"ז דחסד דלעו"ז הו"ע אהבות זרות בתענוגי עוה"ז וגבורה הו"ע כעס ורציחה ותפארת התפארות ועמלק הוא הראשית לכל הז' מדות רעות, וכנראה בחוש דמי שהוא מנושא דהיינו שמחשיב א"ע למציאות דבר מה ובפרט שהוא יקר בעיניו הרי כל דבר האהוב ר"ל דבר טוב וערב ה"ה מתאוה אליו מאד ואינו נח ושקט עד שממלא תאותו משא"כ מי שהוא בשפלות שאינו מחשיב א"ע לא ירצה כלל בדבר הטוב והערב וכמו שהעני לא ירצה במעדני מלכים לפי שאינו בערך התפשטות כזאת שירצה בענינים כאלו הנה כמו"כ הוא השפל שאין לו התפשטות שיתאוה לדבר הטוב ואם מתאוה אליו הנה בקל ה"ה כופה א"ע לבלי לעשותו, אבל זה שהוא מנושא ה"ה מתאוה מאד לכל דבר טוב ואינו נפרד ממנו עד שממלא תאותו הרעה וכ"כ יכול להיות תוקף האהבה והרצון עד שיכשל גם בדברים האסורים ר"ל שימצא לו הוראת היתר וגם עצם האיסור אינו גדול בעיניו כ"כ וכמו בענין השוחד יעור אין הכוונה שיודע שהוא חייב ומ"מ הוא מזכה אותו אלא שע"י קירוב הדעת אליו נעשה הטי' שכלית שמטה מדרך האמת ומדמה שהוא זכאי אף שבאמת הוא חייב וכמו"כ מצד תוקף הרצון שרוצה בהדבר תאוה נדמה לו שאין בזה איסור גדול

כ"כ ובקל ימצא הוראת היתר ע"ז ומי גרם לו כ"ז הרי ההתנשאות שמחשיב א"ע למציאות דמשו"ז ה"ה בהתפשטות ותוקף הרצון עד שיוכל להכשל גם בדבר איסור וכש"כ בדברים המותרים ה"ה עושה מה שלבו חפץ אשר באמת גם קדש עצמך במותר לך הוא מדאורייתא כמ"ש והתקדשתם והייתם קדושים וכמ"ש רבינו נ"ע בפכ"ט.

ד.

והנה מצד מדת ההתנשאות בא לידי כעס ורציחה מפני שא"א לו לסבול דבר שהוא נגד רצונו וכן מהגסות והתנשאות בא לידי התפארות ובכלל זה גם כן מלבושי כבוד שרוצה להתנאות בהם ולהתפאר לפני בנ"א, ובאמת הנה מדת ההתנשאות מונעת גם מועש"ט בקיום מ"ע, וכמו מצות צדקה שהיא מצוה כללית כידוע, הנה מי שהוא מחשיב ומייקר א"ע הרי צריך הכל לעצמו וגם כל הדברים המותרים נדמה לו מצד יוקר נפשו בעיניו שהם מוכרחים אליו מאד וא"כ איך יתן מה שמוכרח אליו לזולתו ומכש"כ אם הדבר בא לו ע"י יגיעה שהניח כחות נפשו עד שהרויח בודאי אינו שייך שיתן לזולתו אם לא שנותנים לו ריבוי השפעה יותר מכל הצטרכותיו אף המותרות שלו אז יתן לעני ג"כ, אך בזאת אינו יוצא חובת מצות צדקה כי ענין מצות הצדקה הוא טובת עצמו נוסף על טובת זולתו והיינו דלבד זאת מה שממלא להעני את מחסורו הנה הכוונה בזה הכפי' והביטול שלו כמ"ש משפט וצדקה ביעקב אתה עשית וכתיב ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט וכתיב והי' מעשה הצדקה שלום, עשי' וכפי' דוקא ששופט א"ע מהדברים המותרים וצריך לחשוב היטב מה שהוא לו בהכרח לנפשו והשאר הוא מותרות צריך לתת לזולתו ולא אמרו חייך קודמין אלא כעין מעשה שהי' בקיתון של מים שלא הספיק לשניהם אבל זאת א"א שהוא יתענג בכל מיני תענוג בדברים המותרים וחברו ימות ברעב ח"ו והאדם צריך לדעת דמה שנותנים לו מלמעלה שפע רב אינו רק בשביל עצמו כי מי שאינו מוטעה בעצמו הרי יתבונן היטב למה ניתנה לו השפעה כזו וכי באמת הרויח זאת והרי חברו טוב ממנו ולמה אין נותנים לו אין זאת אלא דמה שנותנים לו השפעה כזו הוא בשביל לזכותו במצות הצדקה או ע"ד כי מנסה ה"א אתכם אם יעמוד בנסיון למלאות חובתו דכ"ז הנה מי שהוא בשפלות יתבונן בכנ"ל ולבבו יבין שכן הוא, אבל כשהוא מנושא ויקר בעיניו הרי הכל אצלו הכרח ואין לו מותרות כלל וגם שיחשוב שמה שנותנים לו הוא מצד מעלתו הגדולה, וא"כ הרי ההתנשאות מונעת אותו ממצות הצדקה, וכמו"כ כל מ"ע בפרט יש בה כוונה פרטית בכפי' וביטול עצמו שכ"ז שייך דוקא במי שהוא שפל, והנה גם מי שמציאות הישות וההתנשאות שלו אינה בהתפשטות גדולה כ"כ שימנע אותו מסור מרע ועשה טוב בפו"מ, מ"מ הרי אינו בטל וממילא אינו כלי לאלקות וכידוע דאלקות אינו שורה אלא במקום הביטול דוקא, וכמ"ש מרום וקדוש אשכון את ד'כא ושפל רוח דוקא, ובענין ידיעת התורה ארז"ל (ברכות סג, ב) אין התו' מתקיימת אלא במי שממית עצמו עלי' ומיתה הו"ע הביטול ואז דוקא יהי' קיום התורה, ולכן ניתנה התו' לנש"י דוקא מפני הביטול שבהם דכתיב אור זרוע לצדיק זרע הקב"ה את התורה והמצות הזריעה צ"ל בארץ ואז תהי' הצמיחה בתוס' וריבוי ונשמ"י הם בחי' ארץ כמ"ש כי תהיו אתם לי ארץ חפץ שיש בהם

בחי' הביטול כמ"ש כי אתם המעט מכל העמים וכתיב אמת מארץ תצמח אין אמת אלא תורה ומארץ דוקא שהוא בחי' הביטול תהי' צמיחת התורה, וארז"ל (ברכות שם) כל המנבל עצמו על ד"ת סופו מתנשא ופרש"י ששואל מרבו כל ספקותיו ואפילו יש בהם דברים שחבריו מלעיגים עליו, וכ"ז במי שהוא בשפלות משא"כ המנושא אינו כלי לאלקות, ולכן זה כל האדם בהתחלת עבודתו צריך לייגע עצמו ביגיעת נפש ויגיעת בשר להכניע הגסות שבו להיות בבחי' שפלות ואז יכול להתקרב לאלקות בתפלה ותורה.

ה.

והנה העצה לזה להכניע הגסות צריך לידע בנפשו הסבה שגורמת לו הגסות אם היא ממה שלמד תורה הרבה וכדומה בענינים אלו צריך להיות לו שעות קבועות להתבונן איך שאין לו להתגאות בזה והוא כי הרי ארז"ל אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת כי אין להתגאות רק כשעושה דבר ביתרון אבל במה שעושה דבר שנצטוה ובשביל זה נברא ואם לא יעשה זאת לא תושלם הכוונה אין לו מה להתגאות בזה, וגם צריך לדעת דכמה שלמד לא הגיע לעומק אמיתית חכמת התורה כי עמוק עמוק הוא מי ימצאנה וארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, וכשיתאמת אצלו שלא הגיע לעומקה ממילא לא תהי' לו מזה התנשאות הנפש, גם צריך להתבונן מה פעלה בו התורה שלמד ויהי' ממארי דחושבנא בפרטי מחדו"מ ואם ימצא שאינם כדבעי למהוי ה"ה גרוע ממי שלא למד וחברו אם הי' לומד הי' בודאי טוב ממנו ובו לא פעל אור התורה מאומה, ומובן מזה גופא מה שמנשא א"ע בלימוד התורה שזה היפך כוונת התורה כי אור התורה צריך לפעול ביטול בנפשו דאורייתא מחכמה נפקת וחכ' היא בחי' ביטול כח מה ולכן חכ' היא אות י' שהו"ע אזעירת גרמה והיינו מפני הקירוב דבחי' חכמה לאוא"ס ב"ה דכל שיותר קמי' יותר כלא ולכן התו' שהיא חכמתו ורצונו ית' ה"ה פועלת ביטול בנפשו וזה שמתנשא מלימוד התו' הלא מובן כמה רחוק הוא מאמיתית התורה, וכשיהי' שעה ארוכה לעתים קרובות בהתבוננות אלו וכיוצא באלו יפעול בנפשו ההכנעה והשפלות ואם הגסות היא מצד טבע תולדתו שבתולדתו הוא חומרי וגס (בל"א גראָב געבאָרען) הנה צריך ביטושים לבטש א"ע וכמאמר רב מתיבתא בזהר אעא דלא סליק בי' נורא מבטשין לי' גופא דלא שליט בי' נהורא דנשמתא מבטשין לי' וסליק נהורא והו"ע הסיגופים שמסגף א"ע ועי"ז נכנע חומרו וכמו העני שהוא בשפלות מצד שמדוכה ביסורים ר"ל כמו"כ ע"י הביטושים שמבטש א"ע יכנע חומרו ויפעול בעצמו השפלות שיוכל להיות קרוב לאלקות בתפלה ותורה, וזהו לך לך כו' אל הארץ דבכדי שיהי' לך לך בתפלה שיגיע לבחי' ביטול הרצון שלמעלה מטו"ד זהו ע"י הארץ דוקא שהוא בחי' הכנעה ושפלות וכמארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ופרש"י הכנעה ושפלות, וזהו ויאמר הוי' אל אברם לך לך שילך בעבודתו להגיע לשרשו ומקורו ע"י עבודת הבירורים אבל תחלת הכל צריך להיות היציאה מבית אביו וממולדתו ומן הארץ וחשיב כאן באופן סדר העבודה דתחלת הכל הוא היציאה מארצך היינו מהארץ דלעו"ז דכשם שיש ארץ בקדושה שהו"ע הביטול הנה כן יש ארץ בלעו"ז כמ"ש וימצאו בקעה בארץ שנער שהוא היפך מאלקות, וארץ זאת היא ג"כ ענין השפלות והוא מה

שמשפיל א"ע לקבל מהדברים הגשמי' מתענוגי עוה"ז דהאדם הוא בחיר הנבראים מדבר שלמעלה מצו"ח וכשמקבל מצו"ח ה"ז שפלות אמנם סבת השפלות היא מצד ההתנשאות, לכן אינו יכול לשלוט על רוח תאותו כבהמה הנמשכת אל צרכי הגוף וזה כל מהותה וצריך להיות ההילוך מארצך הארץ דלעו"ז ולהיות בבחי' ארץ דקדושה שהוא בחי' השפלות דקדושה, וממולדתך הו"ע הרגילות דכל העניינים בתומ"צ ומדות טובות לא יהיו על צד ההרגל כ"א מצד העבודה ומבית אביך הו"ע תקון המוחין אשר כל שכלו יהי' מסור לתומ"צ ולעבודה שבלב.

בס"ד, ש"פ וירא, תש"ב

ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם, וצ"ל מהו"ע אריכות הספור בנטיעת האשל ומקום נטיעתו שהוא בבאר שבע דהלא עיקר הענין הוא אשר אאע"ה קרא בשם הוי' אל עולם, ולמה לנו לדעת פרטי הענינים שהי' זה ע"י נטיעת אשל ומקום נטיעתו הי' בבאר שבע, ועוד צ"ל אומרו ויקרא שם בשם הוי' אל עולם משמע מזה דעיקר קריאת אברהם אבינו בשם הוי' אל עולם הי' שם דוקא ולכאורה הרי עיקר עבודת אברהם היתה במסעות וכמ"ש הלוך ונסוע הנגבה ובכל מקום הליכתו פרסם אלקותו ית' וכשאומר ויקרא שם בשם הוי' אל עולם משמע דעיקר הקריאה בשם הוי' אל עולם הי' שם דוקא היינו בבאר שבע וע"י האשל, אך הענין הוא דהנה כנס"י נק' בשם באר וכמ"ש מעין גנים באר מים חיים והיינו כמו שהבאר נובע תמיד מתתא לעילא בלי הפסק, כך כנס"י יש להם תשוקה תמיד לאלקות במס"נ ממש, וכמ"ש אליך הוי' נפשי אשא, ודרך כלל העלאה זו היא בק"ש שהיא בחי' מס"נ למסור נפשו באחד ובא לזה ע"י התבוננות שמע ישראל כמו שאמר רבינו נ"ע שמע ישראל אַ איד דערהערט הוי' אלקינו אַז כל חיותינו און כל כחנו איז הוי' אונזער לעבען און אונזער קראַפט איז פון שם הוי' און הוי' אחד, וזהו שמע ישראל דשמע הוא לשון הבנה דהיינו שיתבונן איך שהוי' אלקינו הוי' אחד דאיתא בכהאריז"ל שהוי' אלקינו הוא יחוד חו"ב שהוא היחוד דאין ויש שהחכמה נקרא אין כמ"ש והחכמה מאין תמצא, ובינה נק' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש, וטעם הדבר למה נק' החכ' אין הנה ידוע שיש ב' מדרי' השתל' ולמע' מהשתל', השתל' היא מה שבא בדרך יש מיש וכמו שכל ומדות ומחדר"מ, שהמדה שנולדה בלב אינה דבר חדש לגמרי אלא שמתחלה היתה כלולה בהעלם בשכל ואח"כ יוצאת לגילוי בלב, אבל אינה דבר חדש לגמרי, וכן דבור ממחשבה אינו אלא גילוי ההעלם אשר אותיות אלו שהיו תחלה בהעלם המחשבה יוצאות לגילוי בדבור, דכ"ז נק' השתלשלות כמו השלשלת שכל הטבעות אחוזות זו בזו, משא"כ התהוות השכל מלמעלה מהשכל אינו בדרך השתל' שאינו שייך לומר שאותה ההשכלה שהוא משיג עתה היתה מתחלה כלולה בלמעלה מהשכל אלא שהיא מאין ליש ממש, וכך יובן למעלה שהחכמה נק' ראשית ההשתל' דהיינו שמחכמה ולמטה יש להם שייכות וערך זל"ז, אבל התהוות החכמה מאו"ס ב"ה אינה בדרך השתל' כלל, דאו"ס ב"ה הוא למעלה מעלה מגדר מהות חכמה וכמ"ש בת"ז אנת הוא חד ולא בחושבן שאין לו ערך כלל ולית